

Психосоматика

Концептуальні підходи до вивчення психосоматичних розладів

Гіпотези виникнення психосоматичних захворювань

- ❑ Після Першої світової війни в німецькій психіатрії з'являється прикметник **«психосоматичний»**, який пізніше поширюється в інших країнах, в першу чергу в США, для відмежування певної групи хвороб.
  - ❑ У 30-40-х роках ХХ століття рядом зарубіжних дослідників була зроблена спроба виділення з числа соматичних захворювань групи психосоматичних хвороб, у **виникненні яких провідна роль належала психогенному чиннику** (гіпертонічна хвороба, виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки, бронхіальна астма, гіпертиреоз і ін.).
-

Що таке психосоматика?

□ **Психосоматика**

(від грец. psuche - душа і soma - тіло), в широкому сенсі термін, прийнятий в медицині для позначення такого підходу до пояснення хвороб, при якому особлива увага приділяється ролі психологічних чинників у виникненні та перебігу соматичних захворювань.

□ **Психосоматика** -
хвороби, викликані психологічними причинами

Історія вивчення проблеми психосоматичних взаємозв'язків

- Психосоматична проблема як така виникла в давнину, коли біля витоків наукової медицини стояли дві школи, що відображають два підходи до трактування загальної концепції хвороби:
перша - школа Косса, послідовники Гіппократа;
друга - школа перших анатомів Кнідоса.
  - Перша трактувала хворобу як **розлад відносин між суб'єктом і дійсністю** (динамічна, гуморально-духовна, «психосоматична» концепція);
  - друга розглядала хворобу як **ураження якоїсь матеріальної структури** (механічна, органна орієнтація).
-

-
- ❑ **Вихідні формули оцінки хвороби і хворого при цьому різні.**
У першому випадку - **"людина хвора"**, у другому - **"у людини є хвороба"**.
  - ❑ Це протиставлення (**патологія органу або патологія відносини**) проходить через всю історію медицини.
-

Психосоматична медицина виникла (точніше, знову відродилася) як своєрідна реакція на вузький, локалістичний підхід у медицині

- **Виник особливий інтерес до ролі у появі хвороби психологічних і соціальних чинників.**
  - Це тим більше актуально, що за статистичними даними приблизно 1/3 хворих, що приходять на прийом до лікаря, страждають **функціональними або емоційно зумовленими розладами**.
-

Чинники залежності здоров'я

-
- ❑ від способу життя -
на 50%
  - ❑ від спадковості -
на 20-25%
  - ❑ від чинників
навколишнього середовища
- **на 20-25%**
  - ❑ від рівня розвитку охорони
здоров'я - на **5-10%**
-

Панує думка, що психосоматичні
хвороби належать до **хвороб
цивілізованого світу.**

Вважається, що високий рівень життя
супроводжується цими хворобами
цивілізації і, що у «дітей природи» і
в країнах, що розвиваються таких
хвороб немає або вони рідкісні.

Психіка і соматика - дві сторони єдиного процесу, **психосоматичне захворювання** - ознака того, що процес розірваний - настала деяка неузгодженість.

- **Психосоматична ера** почалася(а точніше відродилась) з робіт **Фройд** по конверсійній симптоматиці істерії
  - **Фройд** вважав, що симптом - це вираження конфлікту між вимогами інстинкту і захистами.
-

Три етапи в розвитку концепцій психосоматичної медицини за G. Engel (1952)

- ❑ У **XIX** столітті вважалося, що **первинно захворюють клітини** організму, що тягне за собою **пошкодження структури органу**, і на цій основі виникають функціональні порушення;
  - ❑ На **початку XX** століття панувало переконання, що первинно виникають **функціональні розлади**, які призводять до клітинної патології з подальшим **порушенням структури органів**.
  - ❑ З часу утвердження в правах психосоматичної медицини (**середина XX століття**) виникає інше трактування багатьох патологічних станів. Вважається, що **спочатку з'являються психологічні розлади**, що тягнуть за собою **функціональні порушення**, які можуть з часом ускладнитися **клітинною патологією і, як наслідок, ураженням всієї структури органу (організму)**.
-

Варіанти взаємозв'язку соматичних і психічних розладів

- ❑ **Американська школа** (F. Alexander, H. Dunbar, I. Pies, і G. Engel), що розробляє теоретичні основи психосоматики на основі **психоаналітичних концепцій**;
- ❑ **Німецька школа** (W. von Krehl, von Weizsacker, von Bergman), що віддає перевагу розробці **філософських основ психосоматики**,
- ❑ **Російська школа**, в якій основою вивчення психосоматичних розладів є вчення **І. П. Павлова про вищу нервову діяльність**.

Психоаналітичні концепції

- Наукова основа, на якій надалі розвивалися психосоматичні дослідження, була закладена **З. Фройдом**, який створив **конверсійну модель**, згідно з якою ущемлені емоції породжують конверсійні симптоми.
  - До теорій цього напрямку відносяться також **теорія де- і ресоматизації Шура** (Schur, 1974), модель відмови від віри в майбутнє **Енгеля і Шмале** (Engel, Schmale, 1967), концепція втрати об'єкта **Фрайбергера** (Freyberger, 1976), концепція двофазного захисту, або **двофазного витіснення, Мітчерліха** (Mitscherlich, 1956).
-

Зігмунд Фрейд

❑ КОНВЕРСІЙНА МОДЕЛЬ

❑ Як першу психосоматичну модель психоаналіз розвинув поняття **конверсії**.

❑ **Фрейд** описав її як істеричний СИМПТОМОКОМПЛЕКС.

Класичними прикладами її були: психогенні паралічі руки, істеричні припадки, істерична дісбазія (*порушення ходи*) або психогенна анестезія (*порушення чутливості*).

КОНВЕРСИЙНА МОДЕЛЬ

- пригнічені в результаті психічної травми спогади і пов'язана з ними психічна енергія може шляхом конверсії проявлятися в соматичних симптомах

«Загадковий стрибок з душевного в соматичне».

Теорія специфічного психодинамічного конфлікту Александера

- Засновником сучасної психосоматики вважається **Франц Александер**.
- Александер вперше в 1950 р. запропонував теорію, згідно з якою **симптоми вегетативного неврозу** не є спробою вираження пригніченого почуття, а фізіологічним супроводом певних емоційних станів. Александер говорить про **вегетативний невроз** - постійні емоційні стани напруги при **відсутності дії**, спрямованої на послаблення напруги.

Теорія «психосоматичної специфічності» Ф. Александера

Франц Александер (Alexander F., 1891-1964) запропонував теорію пояснення психосоматичних зв'язків.

Виникнення і перебіг хвороб управляється трьома групами змінних:

- 1) особистісна диспозиція** ("психодинамічна конфігурація з відповідними процесами психологічного захисту"), яка складається з дитинства.
- 2) провокуюча емоціогенна життєва ситуація**, коли які-небудь переживання і події передують хворобі, оживляючи центральний несвідомий конфлікт.
- 3) певна конституція** - "соматична схильність" або «неповноцінність органу».

Александер велике значення надавав "вегетативному супроводу" емоцій у виникненні патології органу. Якщо **емоція не відреагована в діях**, то це призводить до хронічних вегетативних зрушень і, в кінцевому підсумку, до деструкції органу.

Ф. Александер (F. Alexander)

- **Теорія психодинамічного специфічного конфлікту**
вперше в 1950 р. запропонував теорію, в якій психологічні гіпотези зв'язувалися з фізіологічними і патологічними соматичними процесами.
  - **Психосоматичне захворювання** - це не символізація емоцій (як вважав З. Фройд), а **фізіологічна відповідь органу на хронічно існуючий емоційний стан.**
-

Ф. Александер (F. Alexander)

- Частина емоцій реалізується через **симпатичну нервову систему**, а інші - через **парасимпатичну**.
  - **Перші** ведуть до таких захворювань як гіпертонічна хвороба, артрити, мігрень, діабет, а **другі** - до виразкової хвороби, бронхіальної астми, виразкового коліту.
-

"Чикагська сімка"

Серед багатьох психосоматичних захворювань традиційно виділяють найбільш досліджену групу з, так званих, "семи священних корів" психосоматики, до якої належать:

- виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки;*
  - неспецифічний виразковий коліт;*
  - бронхіальна астма;*
  - тиреотоксикоз (Базедова хвороба);*
  - есенціальна гіпертонія;*
  - ревматоїдний артрит;*
  - нейродерміт.*
-

Концепція алекситимії

- нездатності до **емоційного резонансу** і **"оперативне мислення"** (конкретне мислення, свобода від сновидінь), неможливість висловити власні переживання, емоції і відчуття, нездатності людини бути в контакті з власним внутрішнім світом.
- "Людина ніби відділена від усього того в собі самій, що не піддається логічному впорядкованому аналізу. Всі нюанси власних душевних рухів залишаються для неї прихованими "(**Sifneos, 1970, Sifneos, 1973**).
- **Алекситимія розглядається як певна сукупність ознак, що характеризують психічний склад індивідів, які призводять їх до психосоматичних захворювань.**
- ~~Її розглядають як чинник ризику розвитку багатьох захворювань.~~

Психосоматичні теорії та моделі

Характерологічно орієнтовані напрямки і типології особистості

- У стародавності **Гіппократ**, а потім **Гален** описали людей з різними **видами темпераментів** - **сангвініків, холериків, меланхоліків і флегматиків**. Це положення знайшло подальший розвиток у психологічних конституційних теоріях **Ернста Кречмера** (Кречмер, 2000) і **Вільяма Шелдона** (Sheldon, Stevens, 1942).
  - Класичні психосоматичні роботи цього характерологічного напрямку належать американському лікарю **Флендерс Данбар** (Dunbar, 1947). У сучасній медицині застосування цього підходу набуло великого значення в дослідженні певної типології "**особистостей ризику**", як це, наприклад, пропонує робоча група **Rosenman і Friedman** (1959. 1978) у розробці для осіб з загрозою розвитку інфаркту міокарда (**так званої поведінки типу А**).
-

Концепція "особистісних профілів" Ф. Данбар

Американський лікар F. Dunbar (1943) намагалася знайти кореляцію між соматичними типами реакцій і постійними особистісними параметрами.

Вона вивчила велику кількість хворих з різними соматичними захворюваннями і помітила значну схожість в особливостях особистості хворих однієї нозології.

Ф. Данбар описала «коронарну» особу, схильну до ангінозних скарг і розвитку інфаркту міокарда.

У подальшому були описані: «виразкова особистість», «артритична особистість» і т.д., вважаючи, що особистісні профілі мають важливе діагностичне, прогностичне і терапевтичне значення.

Теорія особистісного профілю

Ф. Данбар

Предиспозиція	Особистісний профіль
Ангіозна (стенокардія інфаркт)	Витримка, послідовність, цілеспрямованість, висока мотивація досягнень
Астматична	Подавлені реакції на фруструючі впливи (депресії, гніву), тривожність, підлеглість, самотність, інтрапунітивність (самозвинувачення)
Мігренозна	Перфекціонізм, совісливість, завзятість в роботі
Гіпертонічна	Скрита (подавлена агресивність і ворожість)
Язвенна	Педантизм, дріб'язковість, емоційна холодність, сором'язливість і одночасно амбіційність.

Думки популярних авторів про астму (психосоматичний аспект)

- ❑ На думку Луїзи Хей психологічною передумовою астми є нездатність людини жити для себе, пригнічена любов і взагалі придушення почуттів. Для рятування вона пропонує **афірмації**, що людина дозволяє собі жити вільно і бути господарем свого життя («Я є господарем свого життя. Я вирішив (ла) бути вільним).
  - ❑ На думку Ліз Бурбо, причиною астми є бажання людини більше брати, ніж віддавати; бажання справляти враження сильнішої людини; бажання щоб усе було по-моєму, а якщо ні, то привертається увага до себе нападом астми; виправдання себе за неспроможність.
-

Причини астматичних психосоматичних реакцій

- ❑ **Надмірний контроль батьків**, коли у дитини повністю відібрано самостійність і кожен крок у житті відбувається під наглядом. Зі свого боку дитина відчуває постійну відсутність волі. Можна сміливо сказати, що свобода придушена і з цієї причини важко дихати. Суворість гарна лише у поєднанні з любов'ю, а суворість без любові веде до хвороб.
- ❑ **Плакати заборонено**. Якщо в дитинстві батьки забороняли дитині плакати і взагалі висловлювати певний тип емоцій, це часто стає причиною астми. (Заткнись, розмазня, нюня..)
- ❑ **Я обурений, але безсильний**. Ще однією психічною причиною астми є внутрішній суперечливий стан людини, коли вона у серці глибоко обурена чимось (для неї не прийнятним), але вдіяти нічого не може, оскільки відчувається слабкою. Такий стан часто виростає з дитячих проблем, описаних вище, коли батьки жорстко контролювали, у тому числі й забороняли висловлювати свої емоції, мати власну думку та намір.

Причини астматичних психосоматичних реакцій

- **Зажаті емоції.** Якщо деякі емоції неможливо було висловити (як правило в дитинстві) і цей затиск так і залишився. Така затиснена емоція залишається в пам'яті, навіть, якщо людина вже виросла і давно забула події дитинства. Проте затискач продовжує впливати на здоров'я, і якщо нічого з цим не зробити, то може продовжувати впливати все життя. Бувають ситуації, що дитина накоїла щось страшне (як вона думає) і боїться у цьому зізнатися батькам. У душі борються емоції: почуття провини, за вчинене; бажання позбутися цього почуття провини і все розповісти; страх, що мене дуже сильно покарають... Це вкрай суперечливий стан переживається в ділянці грудей, він цілком здатний вплинути на здатність нормально дихати.

Причини астматичних психосоматичних реакцій

- **Нічого не віддавати.** При бронхіальній астмі людина нормально вдихає, а при спробі видихнути виникають проблеми. На думку ряду авторів книг з психосоматики, таке явище пов'язане з внутрішнім настроєм людини нічого не віддавати. І тут астма насправді фізичне втілення певної риси характеру - **жадібності**. Причому жадібність необов'язково належить до матеріальних речей. **Буває жадібність емоційна**. Наприклад, людина думає, що їй повинні дарувати любов, турботу, гарний настрій, розмовляти з нею, підтримувати її..., а сама вона нічого подібного нікому не повинна робити. Вона хоче, щоб емоції тільки "втікали" в неї, а випромінювати хороші емоції зовні - не потрібно.
-

Причини астматичних психосоматичних реакцій

- **Хворіти астмою вигідно.** Буває і таке, особливо в дитинстві. Виникла потреба в чомусь, пішов до батьків, але вони не почули. Спробував отримати батьківську увагу за допомогою плачу, теж не спрацювало. А потреба в чомусь залишилася. І тут на допомогу прийшов організм. Раптом стався напад задухи і вся батьківська увага негайно була отримана. Поступово астма стала способом утримувати батьківську любов та увагу до себе. Потім закінчилося дитинство, а напрацьовані життєві настанови залишилися. Такий підхід до життя проявляється і в школі. Астматик знає, що до нього з боку вчителів особливе ставлення. В дорослому житті астма, отримана таким шляхом, залишається як спосіб виживати, як психологічний захист від труднощів і викликів. Наприклад, людину спробували напружити, а вона узяла і видала напад... і всі відстали від неї. Спрацьовує несвідома вигода: «краще мати астму, ніж зазнавати всіх цих труднощів».

Класичним є опис особистості «коронарного» хворого, який визначили як - *тип А* (Розенман Р., Фрідман М.)

- ❑ Ці люди зазвичай відрізняються активністю, прагненням до кар'єрного росту, вони орієнтовані на роботу, часто поспішають, бувають нетерплячі, дратівливі, позбавлені гнучкості;
- ❑ надзвичайно відповідальні і здатні жертвувати безпосередніми радощами життя для досягнення віддаленої мети;
- ❑ одержимі прагненням зробити все краще і швидше за інших;
- ❑ ніколи не дають собі розслабитися і постійно напружені, розписують робочий день по хвиликах.

Особистість типу В,

- *характеризуються спокоєм, дружелюбністю, широтою інтересів, умінням знаходити баланс між своїми інтересами і потребами оточуючих*
- *люди з таким характером відрізняються високою стійкістю до стресу, хорошим соматичним здоров'ям і більшою тривалістю життя*

- Описують також характер **типу С**, для якого характерна пасивність, песимізм, самовідданість, прагнення присвятити своє життя служінню іншим - досконалішим людям, невміння висловити свої почуття і потреби

Тип С пов'язують з підвищеним ризиком злоякісних новоутворень

Неспецифічні теорії виникнення психосоматичних розладів

Теорія умовних рефлексів:

Російський фізіолог І.П. **Павлов** (1849-1936) в рамках вищої нервової діяльності розрізняв умовні і безумовні рефлекси.

Безумовні (вроджені, підкіркові) рефлекси відповідають тому, що розуміється під інстинктами які служать задоволенню елементарних потреб.

Умовні рефлекси прижиттєві і є результатом навчання. При побудові психосоматичних теорій модель умовних рефлексів виявилася більш значущою

Кортико-вісцеральна гіпотеза

(Биков К.М., Курцин І.Т., 1960): психосоматичні захворювання пов'язані з первинним порушенням кіркових механізмів управління внутрішніми органами, зумовленими перенапруженням процесів збудження і гальмування в корі мозку

Хронічний неспецифічний стрес (Г. Сельє): адаптаційний синдром протікає по різному залежно від того, в якій вихідній ситуації знаходиться організм: **загальна реакція тривоги; підвищення загальної резистентності організму до стресових впливів; виснаження**. Саме у фазі **виснаження** відбувається злам регулюючих механізмів з незворотніми соматичними змінами. Таким чином, загальний адаптаційний синдром може бути посередником між **психосоціальним стресом і психосоматичних захворюванням**.

ПСИХОСОМАТИКА ТА ІЄРАРХІЯ ЖИТТЄВИХ ПОТРЕБ

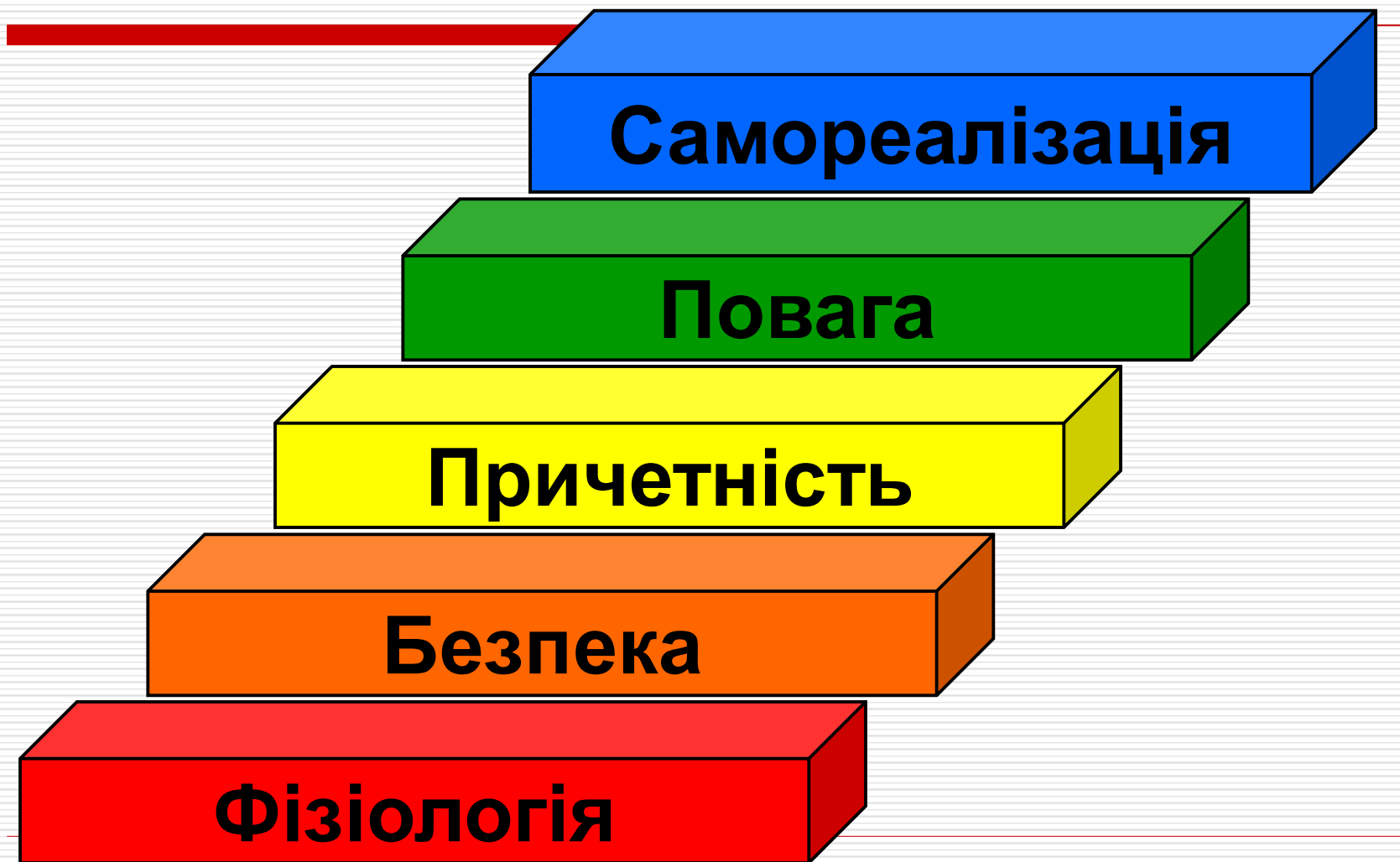
- ☐ У САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ
- ☐ У САМОПОВАЗІ
- ☐ У ПРИНАЛЕЖНОСТІ І ЛЮБОВІ
- ☐ У БЕЗПЕЦІ (ЗАХИСТІ)
- ☐ ФІЗІОЛОГІЧНІ

ЗАКОНОМІРНІСТЬ:

ЧИМ СИЛЬНІШЕ БЛОКУВАННЯ
ПОТРЕБИ, ТИМ БІЛЬША ЙМОВІРНІСТЬ
ВИНИКНЕННЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

ІЄРАРХІЯ ПОТРЕБ по А.МАСЛОУ

□ Існують різні підходи до класифікації потреб, однак, більшість дослідників виділяють три типи потреб:
біологічні (вітальні), соціальні та духовні

Біологічні потреби

- **Потреби**, що забезпечують нормальну життєдіяльність організму, добре відомі - це потреби **в їжі, воді, оптимальних екологічних умовах** (вміст кисню в повітрі, атмосферний тиск, температура навколишнього середовища і т.п.).
- Особливе місце в цьому ряду займає потреба в безпеці. Незадоволеність цієї потреби народжує такі відчуття, як тривога і страх.

Соціальні потреби

- **Соціальні потреби** у якості першооснови включають такі види:
- *потреба належати до певної соціальної групи;*
  - *потреба займати в цій групі певне положення відповідно до суб'єктивних уявлень індивіда про ієрархію цієї групи;*
  - *потреба слідувати поведінковим зразкам, прийнятим у даній групі. Вони спрямовані на забезпечення взаємодії індивіда з іншими представниками свого виду.*
-

Духовні потреби

- Духовні потреби складають біологічно обумовлену основу для **саморозвитку індивіда**
  - У цю групу включаються:
    - потреба в новизні;
    - потреба в компетентності;
    - потреба у подоланні
  - - самоактуалізації та самореалізації, творчості (метапотреби).
-

Психосоматична сім'я

- ❑ Це система, яка жорстко пов'язана всередині себе, дуже взаємозалежна, дуже замкнута на собі (ізолювана від зовнішнього світу).

У цій родині панують 3 напрямки внутрішньосімейних відносин:

- 1. Зв'язування**
  - 2. Відторгнення**
  - 3. Делегування**
-

- **1. Зв'язування.** Це відносини, які уповільнюють або блокують розвиток дитини. Дитина розвивається, насамперед, в контакт з навколишнім світом, а тут їй цього не дають.
  - **2. Відторгнення.** Це ті відносини, які ведуть до почуття занедбаності, самотності («Не плутайся під ногами», «Не заважай мамі»)
  - **3. Делегування.** Дитина виховується таким чином, щоб вона реалізувала те, що не вдалося батькам.
-

□ **Для психосоматичної сім'ї**
характерна заборона вільного
вираження почуттів і відреагування
негативних емоцій, внаслідок чого
дитина привласнює **стереотипи**
придушення негативних емоцій,
що призводить до їх соматизації.

- Провідна роль на ранніх етапах розвитку **належить матері**, яка формує у дитини мову тіла.
  - **Психосоматична матір** описується, як авторитарна, домінуюча, відкрито тривожна і латентно ворожа, вимоглива і нав'язлива.
  - До якостей таких матерів можна віднести: **високу особистісну тривожність і внутрішню конфліктність.**
-

Варіанти прояву психосоматичного захворювання

- **1. Конверсійні симптоми** - символічне вираження невротичного (психологічного) конфлікту. *Всі вони - первинні психічні феномени без тканинної участі організму.*
- **2. Психосоматичні функціональні синдроми** - виникають частіше при неврозах. Такі "соматизовані" форми неврозів іноді називають "неврозами органів", системними неврозами або вегетоневрозама.

Варіанти прояву психосоматичного захворювання

- **3. Органічні психосоматичні хвороби (психосоматози)** - в їх основі лежить первинно тілесна реакція на конфліктне переживання, пов'язана з морфологічно встановлюваними патологічними змінами в органах.
- **4. Психосоматичні розлади, пов'язані з особливостями емоційно-особистісного реагування і поведінки** - схильність до травм та інших видів поведінки саморуйнування (*алкоголізм, наркоманія, тютюнопаління, переїдання з ожирінням та інші*).

- Зв'язок між психікою та тілом відбувається через вегетативну нервову систему та проявляється у вигляді різних **вегетосудинних реакцій**.
  - Психогенна ситуація як провокуючий чинник запускає спочатку загальну **неспецифічну реакцію адаптації**.
-

□ Найбільш часто зустрічаються три типи таких реакцій:

□ **1. Реакція з боку органів виділення** — *слинотеча, пітливість, блювота, часте сечовиділення, понос («медвежа хвороба»).* **Подібні реакції можуть виникати при хвилюванні перед екзаменом, відповідальною доповіддю та ін.**

□ 2. Температурна реакція
Підвищення температури часто
спостерігається у дітей у будь-
якій стресовій ситуації
(прорізання зубів, сильний плач,
перевтома); Температурна
реакція характерна і для деяких
жінок, при чому у
психотравмуючій ситуації може
тривало триматись субфебрилітет
(37,0-37,5 °C);

□ 3. Реакція з боку
серцевосудинної системи у
вигляді *серцевих спазмів,*
підвищення *(зниження)*
артеріального тиску,
прискореного серцебиття та
т.п.

ВЕГЕТОНЕВРОЗИ

- Вегетоневрози (вегетози) –**
функціональні психосоматичні
розлади, коли, ще немає органічної
патології органа, а страждає його
функція.
- А.** Кардіоневроз.
  - Б.** Гіпервентиляційний синдром.
  - В.** Панічні атаки.
  - Г.** Вегето-судинна дистонія чи
вегето-судинний невроз.
-

❑ ПСИХОСОМАТОЗИ

❑ **психосоматози** - **органічні**
психосоматичні **захворювання.**

❑ **А. Захворювання серцево-судинної системи:**
артеріальна гіпертонія, ішемічна хвороба
серця.

Б. Захворювання шлунково-кишкового
тракту: виразка шлунку та дванадцятипалої
кишки, виразковий коліт.

В. Захворювання ендокринної системи:
цукровий діабет 1 типу, гіпертиреоз.

Г. Захворювання дихальної системи:
бронхіальна астма.

Д. Захворювання опорно-рухового апарату:
ревматоїдний артрит.

Е. Шкірні захворювання: нейродерміт,
псоріаз, крапивниця.

Практичними задачами психосоматики є:

□ 1. Профілактика психосоматичних та соматопсихічних розладів.

- Існує три рівні профілактики:
- Первинна** – щоб подібних захворювань принципово не виникало. Існує два її рівні – глобальна профілактика, на загальнодержавному рівні, та індивідуальна, з конкретними особами. Займається формуванням саногенних (оздоровчих) уявлень у громадян.
- Вторинна** – це виявлення груп ризику (*невротики* - постійно порівнює себе з іншими, потребує підвищеної уваги оточуючих, чутливий до невдач і розчарувань) , *акцентуовані особистості*, *алекситиміки* (нездатність особи називати емоції, пережиті нею самою або іншими людьми, тобто переводити їх у вербальний план), *психопати* (люди схильні до антисоціальної, жорсткої поведінки для досягнення своїх цілей).
- Третинна** – профілактика ускладнень у хворих.

2. Діагностика:

- Для аналізу використовуються дані, які отримані у рамках таких площин життя пацієнта:
  - **біологічної** (соматичної) – включає аналіз біохімічної, нейрофізіологічної, психофізіологічної сфер, відбувається дослідження соматичних процесів фізичними та хімічними способами;
  - **психічної** (психологічної) – включає аналіз переживань, поведінки та діяльності;
  - **соціальної** – включає аналіз міжособистісних систем (соціальних умов, сімейних ситуацій);
  - **екологічної** – аналіз умов проживання, матеріальних умов, якості життя.

Практичними задачами психосоматики є:

□ 3. Психологічна допомога:

А. Психотерапія – робота з особистістю пацієнта, її мотиваціями, самопізнанням, образом світу та ін.

Б. Психокорекція – робота з окремими симптомами.

В. Психологічне консультування – допомога у вирішенні окремих проблем.

Практичними задачами психосоматики є:

☐ 4. Реабілітація:

А. Соціальна

Б. Професійна

В. Сімейна

Ціль реабілітації – стимулювання внутрішніх компенсаторних механізмів особистості (вироблення активної життєвої позиції).

Висновки:

- ❑ Отже, у світлі розглянутих вище чинників і концепцій, **психосоматична хвороба** має складну етіологію та патогенез, існують як **біологічні** чинники, що впливають на її виникнення та розвиток, так і **соціально-психологічні чинники**.
  - ❑ Будь-яка хвороба може бути розглянута як **психосоматична** тому, що всюди присутній вплив **соціально-психологічних чинників**
  - ❑ Будь-яка **соматична хвороба**, яка існує в чистому вигляді, стає **психосоматичною**, коли людина починає її емоційно переживати, коли формується внутрішня картина хвороби.
-

Висновки:

- В основі існування та формування будь-якої хвороби, а значить психосоматичної хвороби, лежить **принцип циркулярності**.
  - Принцип циркулярності свідчить, що події, які відбуваються в системі (*а людський організм, безумовно, є системою*), підпорядковуються не **лінійній причинності, а круговій**.
  - Отже, будь-які **тілесні порушення** формують **психічні порушення** в такій же мірі, в якій **психологічні чинники** породжують **тілесну патологію**.
-

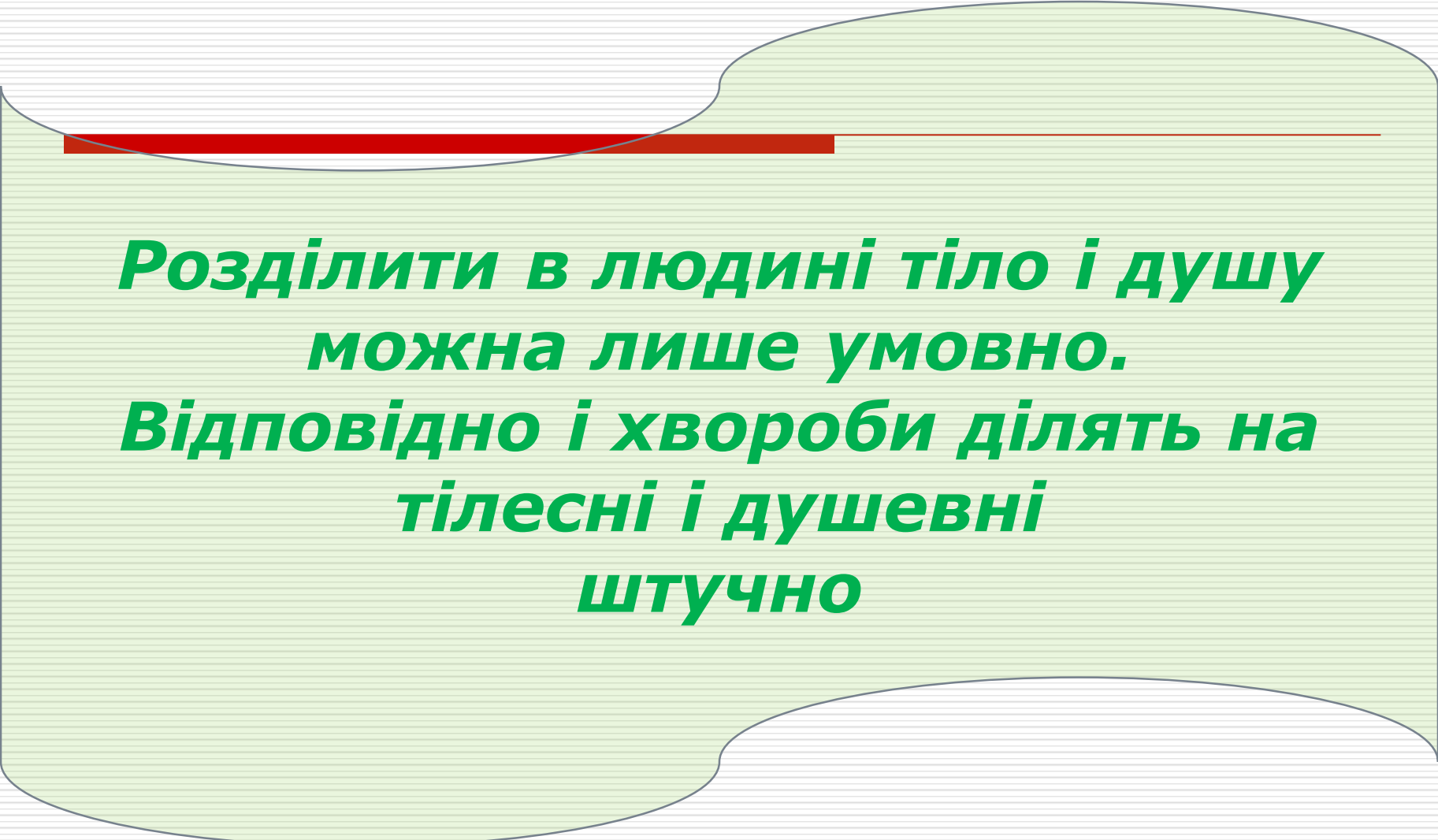
Висновки:

Системний погляд на лікування соматичних і психосоматичних пацієнтів дозволяє припустити:

- Впливаючи на обидва системних параметра, одночасно підходячи до соматичних проблем і впливаючи на психологічні, можна домогтися найбільш повного і принципового зцілення, надавши людині можливість знайти більш здорове у всіх сенсах існування, на шляху до найвищої його вершини - на шляху до себе ...

***Розділити в людині тіло і душу
можна лише умовно.
Відповідно і хвороби ділять на
тілесні і душевні
штучно***
